

"...

## **I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇELERİ**

**A- Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER tarafından verilen 9.2.2007 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:**

### **'III- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ:**

31.01.2007 günlü, 5578 sayılı Yasa'nın 6. maddesiyle, 03.07.2005 günlü, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası'na eklenen geçici 3. maddede,

'11/10/2004 tarihinden önce, gerekli izinler alınmadan tarım dışı amaçlı kullanıma açılmış bulunan arazilerin istenilen amaçla kullanımı için, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde Bakanlığa başvurulması, hazırlanacak toprak koruma projesine uyulması ve tarım dışı kullanılan tarım arazilerinin her metre karesi için beş Yeni Türk Lirası ödenmesi şartıyla izin verilir.

Söz konusu arazi ve tesislerin istenilen amaçla kullanımı için çeşitli kurumlardan alınması gerekli ruhsat, izin gibi işlemler, Bakanlığa başvuru tarihinden itibaren 2 yıl içerisinde tamamlanıncaya kadar başvuru sahipleri faaliyetlerine devam ederler. Bu süreler içerisinde gerekli izinleri alamayanların üretim faaliyetleri ilgili idarelerce durdurulur.

Tarım arazisi vasfından çıkarılan araziler, ilgili kuruluşlarca başvuru sahibinin isteği doğrultusunda vasfını değiştirir',

düzenlemesine yer verilmiştir.

Geçici maddenin,

- Birinci fıkrasında, 11.10.2004 gününden önce, gerekli izinler alınmadan tarım dışı amaçla kullanıma açılan arazilerin, istenilen amaçla kullanılması için gerekli düzenleme yapılmakta,

- İkinci fıkrasında, söz konusu arazi ve tesislerin 2 yıl süresince, ruhsat ve izin alınmadan istenilen amaçla kullanılmasının sürdürülmesine olanak sağlanmakta, gerekli ruhsat ve izinlerin alınması için 2 yıl süre tanınmakta, bu süre içinde gerekli izni alamayanların üretim etkinliklerinin durdurulacağı belirtilmekte,

- Üçüncü fıkrasında da, tarım arazisi vasfından çıkarılan arazilerin, ilgili kuruluşlarca başvuru sahibinin isteği doğrultusunda vasfını değiştireceği vurgulanmaktadır.

Geçici maddeyle, özellikle bir yabancı şirket ya da varsa belirli şirketlere ilişkin, tarım arazilerinde kurulu kimi sanayi tesislerine, izin, onay ve ruhsatlarının yargı kararıyla iptal edilip edilmediğine bakılmaksızın üretim etkinliklerini sürdürme olanağı getirilmektedir.

Böylece, izin, onay ya da ruhsatı yargı kararı ile iptal edilerek hukuksal dayanaktan yoksun kalan sanayi tesislerine yasal geçerlilik tanınıp yargı kararları etkisiz kılınmaktadır.

Örneğin Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin geçirdiği hukuksal süreç ve sonrasında gelişen olaylar, geçici 3. maddenin 5578 sayılı Yasa'ya neden konulduğunu açıklamaktadır.

Bursa, Orhangazi'deki 19.12.1990 gününde onaylanan İznik Gölü Çevre Düzeni İmar Planı'nda, 'tarımsal niteliği korunacak alan-sulama alanı' ve 'uzun mesafeli koruma alanı'ndaki taşınmazların, tarımsal amaçlı 'nişasta fabrikası alanı'na dönüştürülmesine ilişkin değişiklik Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca 14.08.1998 günü onaylanmıştır.

Bu işlem, Danıştay 6. Dairesi'nin 26.11.2002 günlü, 2002/5652 sayılı kararıyla iptal edilmiş; bu karar, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 11.03.2004 günlü kararıyla onanmıştır.

Öte yandan,

- Sözü edilen alanda Cargill Firması'nca nişasta fabrikası kurulmasına olanak tanıyan mevzii imar planı değişikliğine ilişkin Valilik işlemi, bu işlemin dayanağını oluşturan Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulu'nun 09.12.1997 günlü kararı ve bu işlem ve karara dayalı olarak verilen yapı ruhsatı Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin 08.11.2004 günlü, E.2004/990, K.2004/1560 sayılı kararıyla,

- Aynı alanın bir başka parselinde yine aynı Firma'nın nişasta fabrikası kurmasına olanak sağlayan mevzii imar planı değişikliğinin onaylanmasına ilişkin 28.12.1999 günlü Bursa İl İdare Kurulu kararı ile bu plan değişikliğine dayanılarak verilen 25.02.2000 günlü yapı ruhsatı, Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin 08.11.2004 günlü, E.2004/1127, K.2004/1561 sayılı kararıyla,

- Aynı Firma'ya ilişkin mısır işleme tesisine bir yıl süre ile deşarj ve emisyon izin belgeleri verilmesine ilişkin İl Mahalli Çevre Kurulu'nun 10.08.2000 günlü kararı, Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin 30.11.2004 günlü, E.2004/1105, K.2004/1633 sayılı kararıyla,

iptal edilmiştir. Temyiz edilen bu kararların Danıştay'daki incelemesi sürmektedir. Kararların yürütülmesinin durdurulması istemleri ise, Danıştay 6. Dairesi'nce reddedilmiştir.

Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin tarımsal sanayi amaçlı nişasta fabrikası, kurulduğu dönemde yürürlükte olan imar planı değişikliklerine dayanılarak alınan izinlerle etkinliğe başlamıştır.

Ne var ki, Firma'ya bu olanağı sağlayan imar planı değişiklikleri, ruhsat ve izinler idari yargı yerince iptal edildiğinden, Firma'nın etkinliğinin hukuksal dayanağı kalmamış, bu yargı kararları karşısında Firma'nın etkinliklerinin durdurulması hukuksal zorunluluk durumuna gelmiştir.

Buna karşın, anılan iptal kararlarından sonra, adı geçen Firma'ya ilişkin mısır işleme tesislerinin bulunduğu alan, bu kez Bakanlar Kurulu'nun 05.05.2005 günlü, 2005/8944 sayılı kararıyla 'Özel Endüstri Bölgesi' ilan edilerek Firma'nın etkinliğinin sürdürmesi sağlanmıştır. Bakanlar Kurulu'nun bu kararının da, Danıştay Onuncu Dairesi'nin 08.02.2006 günlü, E.2005/6613 sayılı kararı ile yürütülmesi durdurulmuş; yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 23.06.2006 günlü kararıyla reddedilmiştir.

5578 sayılı Yasa'nın 6. maddesi ile getirilen geçici 3. madde, yukarıda açıklanan yargı kararlarını etkisiz kılarak, Yasa'da adı açıkça anılmasa da Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ve varsa benzeri durumda olan firmaların etkinliklerine hukuksal dayanak oluşturmak amacıyla çıkarılmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin, Başlangıç bölümünde belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir.

Hukuk devleti, tüm etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan devlettir. Anayasa'nın egemenliği ve bağlayıcılığı yanında yasakoyucunun uymak zorunda bulunduğu ilkeler ve evrensel hukuk kuralları vardır.

Evrensel hukuk ilkelerine göre, yasaların genel, soyut ve nesnel olması, kişiye özgü olmaması gerekmektedir. Yasaların bu ögelere uygun çıkarılması hukuk devleti olabilmenin koşullarındandır. Ayrıca, yasaların kamu yararı amacıyla çıkarılması da hukukun bilinen genel ilkesi gereğidir.

Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında da vurgulandığı gibi, yasaların genelliği ilkesi, özel, güncel ve geçici bir durumu gözetmeyen, belli bir kişiyi hedef almayan, aynı statüdeki herkesi kapsayan kuralların getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Özellikle bir yabancı şirketin ya da varsa belirli şirketlerin tarım arazilerinde kurulu sanayi tesislerinin sorununu çözmek amacı taşıyan geçici 3. maddedeki düzenleme, yasaların genel, soyut ve nesnel olmasını gerektiren evrensel hukuk kurallarıyla ve Anayasa'nın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, Anayasa'nın,

- 11. maddesinde, Anayasa'nın yasama, yürütme ve yargı organlarını, yönetimi, diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu vurgulanmış,

- 138. maddesinde de, yasama ve yürütme organları ile yönetimin, yargı kararlarına uymak zorunda olduğu, bu organlar ile yönetimin, yargı kararlarını hiçbir biçimde değiştiremeyeceği, bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği kurala bağlanmıştır.

Bu kurallar, Anayasa'da hukuk devleti niteliğinin gereği olan hukukun üstünlüğü ilkesinin benimsendiğini, Anayasa'nın ve yargı kararlarının bağlayıcılığının koruma altına alındığını göstermektedir.

Özellikle bir yabancı şirkete ya da belirli şirketlere ilişkin, izin ya da ruhsatı hukuka aykırı bulunarak yargı kararı ile iptal edilen tarım arazilerinde kurulu sanayi tesislerinin üretim etkinliklerini sürdürmelerine olanak sağlayan yasa kuralının, hukuk devleti, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü, yargı kararlarının bağlayıcılığı ilkeleriyle bağdaşmadığı sonucuna varılmaktadır.

Öte yandan, geçici 3. maddede yapılan düzenlemeyle, hukuka aykırı bir etkinliğin 3 yıl süreyle koruma altına alınarak sürdürülmesi sağlanmaktadır.

Oysa, yasalara, ulusal çıkarlara ve kamu yararına aykırı olduğu yargı kararlarıyla hükme bağlanmış, hukuka aykırı bir etkinliğin, ilgili kamu yönetimlerince hiç geciktirilmeden durdurulması hukuk devleti ilkesi ile Anayasa'nın 11. ve 138. maddeleri uyarınca zorunludur.

Ayrıca, Anayasa'nın 10. maddesinde, herkesin, ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşit olduğu, hiçbir kişi, aile, zümre ya da sınıfa ayrıcalık tanınamayacağı, Devlet organları ve yönetimin tüm işlemlerinde yasa önünde eşitlik ilkesine uygun davranmak zorunda bulunduğu belirtilmiştir.

Geçici 3. madde kuralıyla, bir yabancı şirket ya da belirli şirketlerin hukuka aykırı durumları ve etkinlikleri Yasa'nın güvencesi ve koruması altına alınmış olmaktadır ki, böyle bir düzenlemenin 'ayrıcalık' tanıma niteliği taşıdığı ve Anayasa'nın 10. maddesine de aykırı düştüğü kuşkusuzdur.

#### V- SONUÇ:

1- Yukarıda açıklanan gerekçelerle, 31.01.2007 günlü, 5578 sayılı Yasa'nın 6. maddesiyle, 03.07.2005 günlü, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası'na eklenen geçici 3. maddenin, Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptaline,

2- Uygulanması durumunda doğacak giderilmesi güç ya da olanaksız hukuksal sonuçlar gözönünde bulundurularak, söz konusu geçici 3. maddenin yürürlüğünün durdurulmasına,

karar verilmesini arz ederim.'

**B- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Ali TOPUZ ve Kemal KILIÇDAROĞLU ile birlikte 117 milletvekili tarafından verilen 2.3.2007 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:**

#### 'III. GEREKÇE

a) 31.01.2007 tarih ve 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 4 üncü Maddesinin, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 17 nci Maddesine, İkinci fıkradan sonra gelmek üzere eklediği Üçüncü Fıkranın Birinci Cümlesindeki 'gibi' sözcüğü ile Beşinci Cümlesinin

Türkiye Cumhuriyeti, Anayasamızın 2 nci maddesinde ifade edildiği gibi bir hukuk devletidir.

Hukuk devleti, eylem ve işlemlerinde Anayasaya, evrensel temel hukuk ilkelerine uygunluğu esas alan yönetim biçimini tanımlayan bir kavramdır.

'Hukuk devleti'nin sağlamakla yükümlü olduğu hususların başında hukuki güvenlik gelir. Hukuki güvenliğin gerçekleştirilmesinde temel unsurlardan birisi de hukuki belirliliktir.

Hukuki belirliliği sağlamak üzere gözetilmesi gereken en önemli husus, yasalardaki kuralların kuşku ve farklı yorumlara yol açmayacak bir açıklık ve kesinlikle ifade edilmesidir.

Söz konusu birinci cümledeki iptali istenen 'gibi' sözcüğü ise özel arazi toplulaştırması ve/veya tarla içi geliştirme hizmeti yapmak üzere yasada sıralananlar dışındaki tüzelkişiliklerin

de istemde bulunabilmesine imkan tanımakta; bu kişilerin kimler olabileceği sorusuna yanıt getirebilecek belirlemenin açık ve kesin bir şekilde ortaya konulmasına ise olanak vermemektedir.

Kuralı açıklıktan uzaklaştıran, bu nedenle keyfi uygulamalara da yol açabilecek olan böyle bir düzenlemenin hukuki belirliliği ortadan kaldıracağı; hukuki güvenliği tehlikeye sokacağı ve bu nedenlerle de hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceği ortada olduğundan Anayasanın 2 nci maddesi ile çelişen 'gibi' sözcüğünün iptal edilmesi gerekmektedir.

Söz konusu üçüncü fıkranın beşinci cümlesinde ise, belirtilen konularda usûl ve esas belirleme yetkisi ilgili idareye bırakılmıştır. Yasada uygulanacak usûl ve esaslarla ilgili asli düzenlemeler yapılmadığı için, bu konuda idareye bırakılan yetkinin, asli düzenleme yetkisi olduğu görülmektedir.

Halbuki Anayasamıza göre, Anayasada gösterilen ayırık haller dışında yürütmenin-idarenin asli düzenleme yetkisi yoktur. İdare ancak asli düzenlemenin yasada yapıldığı bir alanda ikincil düzenleme yetkisi kullanabilir.

Asli düzenleme yetkisinin idareye bırakılmasının ise, Anayasanın 7 ve 8 inci maddelerine aykırı bir yetki devri niteliği taşıyacağı ve bunun kökenini Anayasadan almadığı için Anayasanın 6 ncı maddesi ile de bağdaşmayacağı kuşku yoktur.

Bu nedenle Anayasanın 6, 7 ve 8 inci maddelerine aykırı düşen söz konusu beşinci cümlelerin iptal edilmesi gerekmektedir.

b) 31.1.2007 tarih ve 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 6 ncı Maddesi ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununa eklenen Geçici Madde 3'ün Anayasa'ya Aykırılığı

31.1.2007 tarih ve 5578 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununa eklenen Geçici Madde 3'ün birinci fıkrasına göre; 11.10.2004 gününden önce, gerekli izinler alınmadan tarım dışı amaçla kullanıma açılan arazilerin, istenilen amaçla kullanılmasına izin verilmesinin ilk şartı, 'bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde Bakanlığa başvurulması' dır.

Bu maddenin ikinci fıkrasında ise, söz konusu arazi ve tesislerin istenilen amaçla kullanımı için çeşitli kurumlardan alınması gerekli ruhsat, izin gibi işlemler için de, Bakanlığa başvuru tarihinden itibaren 2 yıl süre tanınmıştır.

Görülebileceği üzere iptali istenen kuralla, 11.10.2004 tarihinden önce gerekli izni almadan tarım arazilerini tarım dışı kullanıma açan özellikle bir yabancı şirket ya da varsa belirli şirketlere ilişkin, tarım arazilerinde kurulu kimi sanayi tesislerine, izin, onay ve ruhsatlarının yargı kararıyla iptal edilip edilmediğine bakılmaksızın üretim etkinliklerini 5578 sayılı Kanunun yayımı tarihinden itibaren toplam 3 yıl sürdürme olanağı getirilmiştir.

Böylece, izin, onay ya da ruhsatı yargı kararı ile iptal edilerek hukuksal dayanaktan yoksun kalan sanayi tesislerine yasal geçerlilik tanınıp yargı kararları etkisiz kılınmaktadır.

Yaşanan birtakım olaylar incelendiğinde iptali istenen kuralla yapılan düzenlemenin gerçek amacının; yargı kararını etkisiz kılmak olduğu, 'yasaların genelliği' ilkesine aykırı olarak

belli bir firmayı (Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş'ni) hedef alıp, kamu yararı yerine bu firmanın çıkarlarını gözettiği ve dolayısıyla Anayasa'nın 2 nci maddesinde belirtilen 'hukuk devleti' ilkesiyle bağdaşmadığı görülmektedir.

Bursa ili, Orhangazi ilçesi, Gemiç Köyü, Karapınar Mevkiinde yer alan mülkiyeti Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş'ne ait, üzerinde mısır işleme tesislerinin bulunduğu toplam 212.240 m2 büyüklüğündeki alan, 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında 'Tarımsal Niteliği Korunacak Alan' olarak belirlenmiştir. Bu Plana dayalı olarak yapılan Bursa,Orhangazi,Gemiç, Gürle H.22-61 paftadaki 6 parselden oluşan ve 19.12.1990 onay tarihli 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Çevre Düzeni Planında da, 'tarımsal niteliği korunacak alan-sulama alanı ve uzun mesafeli koruma alanı'nda kalan taşınmazın 'tarımsal sanayi amaçlı Nişasta Fabrikası alanı'na dönüştürülmesi için 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Çevre Düzeni Planında değişiklik yapılmasına ilişkin 14.8.1998 günlü Bayındırlık ve İskan Bakanlığı işleminin iptali için açılan davada, Danıştay 6.Dairesince verilen 7.11.2000 gün ve E.1998/6071, K.2000/5507 sayılı kararın davanın esastan reddine ilişkin kısmı, Danıştay İdari dava daireleri Genel Kurulunun 14.9.2001 gün ve E.2001/267, K.2001/627 sayılı kararıyla bozulmuş ve bu kararın düzeltilmesi istemi de. Danıştay İdari dava daireleri Genel Kurulunun 26.11.2002 günlü, E.2002/4839, K.2002/5652 sayılı kararıyla (Ek.1) reddedilmiştir. Bunun üzerine Danıştay 6. Dairesinin bozma kararı doğrultusunda verdiği 26.11.2002 gün ve E.2002/4839, K.2002/5652 sayılı kararıyla (Ek.2) söz konusu plan değişikliği işlemi iptal edilmiştir.

Bursa ili, Orhangazi ilçesi Gemiç ve Gürle köyleri mevkiinde yer alan 1310, 1318 parselleri kapsayan 194.072 m2'lik alanda CARGİLL Firmasının nişasta fabrikası kurmasına imkan veren Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulu'nun 9.12.1997 gün ve 97/T-89 sayılı kararı ve 1/1000 ölçekli mevzi imar planı yapılmasına ilişkin Bursa Valiliği İl İdare Kurulunun 30.4.1998 günlü 1998/4.118 sayılı işlemi ile söz konusu yerde nişasta fabrikası yapımı için verilen 17.6.1998 gün ve 12/79 sayılı inşaat ruhsatı ise, Bursa 2. İdare Mahkemesinin 8.11.2004 günlü, E.2004/990, K.2004/1560 sayılı kararıyla iptal edilmiştir (Ek.3).

Yine önceki 1310 - 1318 sayılı parselleri, yeni 1634 parsel sayılı taşınmazda Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından nişansa fabrikası kurulmasına imkan veren 1/1000 ölçekli mevzi imar planının onanmasına ilişkin Bursa Valiliği İl İdare Kurulunun 28.12.1999 günlü, 1999/4.371 sayılı işlemi ile söz konusu yerde nişasta fabrikası yapımı için verilen 25.2.2000 gün ve 16/06 sayılı inşaat ruhsatı da, Bursa 2. İdare Mahkemesinin 8.11.2004 günlü, E.2004/1127, K.2004/1561 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. (Ek.4)

İdari Yargının bu kararlarından sonra söz konusu alan, Endüstri Bölgesi Koordinasyon Kurulu kararı ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı işlemine dayanılarak 4737 sayılı Özel Endüstri Bölgeleri Kanununa 22.6.2004 tarih ve 5195 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle eklenen geçici 2 nci maddesi uyarınca 5.7.2005 tarihli ve 25866 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5.5.2005 tarihli ve 2005/8944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 'Özel Endüstri Bölgesi' olarak ilan edilmiştir (Ek.5). Buna dayalı olarak Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş'nin başvurusu üzerine bölgeye ilişkin olarak hazırlanan ve Gemlik Belediye Meclisinin 8.8.2005 günlü ve 2005/M-178 sayılı kararıyla kabul edilen 1/1000 ölçekli mevzi imar planı, Bursa Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.10.2005 günlü, 540 sayılı kararıyla plan notlarının 14. maddesinin değiştirilmesi suretiyle tasdik edilmiş ve 11.10.2005 - 10.11.2005 tarihleri arasında ilan edilerek kesinleşmiştir. Kesinleşen bu plana göre de, Tarımsal Niteliği Korunacak Alan iken yukarıda açıklanan Bakanlar Kurulu Kararıyla Özel Endüstri Bölgesi ilan edilen alan içindeki

taşınmazlar üzerine Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına özel endüstri bölgesi kullanım amaçlı 15.2. 2006 günlü ve 2006-02 sayılı yapı ruhsatı düzenlenmiştir.

Danıştay 10. Dairesinin 8.2.2006 günlü ve E.2005/6613 sayılı kararı ile; Bursa İli, Orhangazi İlçesi, Gemiç Köyü, Karapınar Mevkiinde H22.b.06.c.2.A ve H22.b.06.b.3. D pafta 1634 parsel, H22.b.06.c.B pafta 36 parsel ile H22.b.06.b pafta 1311, 1312, 1313, 1317 parsellerde yer alan Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait mısır işleme tesislerinin bulunduğu toplam 212.240 m2 büyüklüğündeki alanın <<Özel Endüstri Bölgesi>> olarak ilan edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiş (Ek.6) ve bu karara karşı yapılan itiraz da, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 23.6.2006 günlü ve E.2006/447 sayılı kararı ile reddedilmiştir. (Ek.7)

Öte yandan, Danıştay 6. Dairesinin 14.06.2006 gün ve E.2006/2467 sayılı kararıyla (Ek.8) Bursa, Gemlik, Gemiç Köyü, H22-B06c pafta, 1660 sayılı parselin bulunduğu alanda yapılan ve 12.06.2005 günü onaylanan 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Çevre Düzeni plan değişikliği için yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş, bu karara karşı yapılan itiraz da Danıştay 6. Dairesinin 12.10.2006 gün ve YD. İtiraz No:2006/1108 sayılı kararıyla reddedilmiştir (9).

Yine, Bursa 3. İdare Mahkemesinin 31.05.2006 günlü ve E.2006/1138 sayılı kararıyla da Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına düzenlenen 15.02. 2006 günlü ve 2006 - 02 sayılı yapı ruhsatı ile bu ruhsatın dayanağı 1/1000 ölçekli uygulama imar planının yürütülmelerinin durdurulmasına karar verilmiş (Ek.10) Bursa 3. İdare Mahkemesinin 12.09.2006 günlü ve E.2006/1138, K.2006/1464 sayılı kararıyla da dava konusu işlemler iptal edilmiştir. (Ek.11)

Hukuk Devleti olabilmenin göstergelerinden biri de yasalarda 'genellik' ilkesine uyulmasıdır.<<Yasaların genelliği>> ilkesi, özel, aktüel ve geçici bir durumu gözetmeyen, belli bir kişiyi hedef almayan, aynı statüde olan herkesi kapsayan kuralların getirilmesini zorunlu kılar (Anayasa Mahkemesi'nin 20.11.1996 günlü, E.1996/58, K.1996/43 sayılı kararı).

İptali istenen düzenlemenin ise belli bir kişiyi, Cargill Sanayi ve Ticaret A.Ş. yi ve bu şirketin faaliyetlerine yasal dayanak sağlamayı hedeflediğini, yukarıda sözü edilen gelişmeler açıkça ortaya koymaktadır.

Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait alanın tarım dışı amaçla kullanılmasının önünü açabilmek; bu amaca ulaşılabilmesi için bu alanda nişasta tesislerinin kurulmasına imkan veren tüm plan değişiklikleri ile nişasta fabrikası yapımı için verilen yapı ruhsatlarının ve söz konusu alanın 'Özel Endüstri Bölgesi' olarak ilan edilmesine dair Bakanlar Kurulu Kararının iptaline ilişkin yargı kararlarını etkisiz kılmak üzere yasa çıkarılmıştır.

Bu nedenle burada yasakoyucunun, belli bir kişiye ve belli geçici bir duruma özgü bir düzenlemeyi gerçekleştirerek yasaların genelliği ilkesinden ayrılmış olduğunu ve yapılan düzenlemenin bu nedenle Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığını söylemek gerekmektedir.

Üzerinde durulması gereken bir başka husus da, iptali istenen kuralın kamu yararı amaçlanarak ortaya konulup konulmadığıdır.

İptali istenen kuralla yapılan düzenleme, toprakların durumunun yalnızca mülkiyet gözetilerek ele alındığı; tarımın en önemli girdilerinden olan toprağın üretim gücünün

korunması, geliştirilmesi ve tarım işletmelerinde optimum parsel büyüklüğü oluşturulması, arazilerin ekonomik ve ekolojik kazanımlar gözetilerek planlı kullanım ilkelerinin belirlenmesi gibi durumların dikkate alınmadığı; yargı kararını etkisiz kılmak suretiyle 'yasaların genelliği' ilkesine aykırı olarak belli bir firmanın (Cargill Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş'nin) hedef alındığı; kamu yararı yerine bu firmanın çıkarlarının gözetildiği bir düzenlemedir. İptali istenen düzenleme ile, tarım arazilerinin tarımsal bütünlük aranmadan istenilen amaçlarla kullanılmasına izin verilmesinin, tarım topraklarının bir daha eski duruma getirilemeyecek ölçüde elden çıkarılmasına ya da nitelik değiştirmesine yol açacak olması da, kamu yararıyla bağdaştırılamaz. Bu da düzenlemenin kamu yararını hedeflemediğinin bir başka göstergesidir.

Halbuki, Anayasa Mahkemesi'nin bir çok kararında yinelenip vurgulandığı üzere Anayasa'nın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumları benimseyen, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Yasaların kamu yararına dayanması gereği, kuşkusuz hukuk devletinin temel değerlerinden birini oluşturmaktadır. Bir hukuk devletinde, devlet erki kullanılarak yapılan tüm kamu işlemlerinin nihaî amacının 'kamu yararı' olması gerekir.

Kamu yararını gerçekleştirmek ereğiyle yasakoyucu değişik yolların seçimini siyasi tercihlerine göre yapmakta serbesttir. Ancak, yasakoyucunun kişisel, siyasi ya da saklı bir amaç güttüğü durumlarda, yani kamu yararı dışındaki özel ve başka bir amaca ulaşmak için bir konuyu yasayla düzenlediği durumlarda bir 'yetki saptırması' ve giderek de amaç ögesi bakımından yasanın sakatlığı ve dolayısıyla Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırılığı söz konusu olur.

İptali istenen düzenleme de yukarıda açıklandığı gibi, bir yetki saptırmasını örneklemekte ve yasama erkinin kamu yararına değil bir özel çıkarı korumaya, bunun için yargı kararlarının uygulanmasını engellemeye yönelik olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bu durumun söz konusu işlemi, amaç unsuru bakımından sakatladığı ve Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesine açıkça aykırı bir görünüme soktuğu ortadadır.

Diğer yandan 31.01.2007 tarih ve 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi ile 5403 sayılı Kanuna eklenen geçici madde 3'ün, yargı kararlarının uygulanmasını engellemeyi de hedeflediği göz önünde tutulursa, bu düzenlemenin Anayasanın 138 inci maddesiyle bağdaştığı da söylenemez.

Anayasanın 138/4 üncü maddesi gereği, yasama organı dahil bütün devlet organları 'mahkeme kararlarına uymak zorundadır, bu organlar, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez'. Aksi taktirde, yargı bağımsızlığı söz konusu olamaz ve hukuk devletinden de söz edilemez. Yasama organı, beğenmediği yargı kararlarını, üstelik de geriye yönelik uygulanmak üzere kanun çıkartıp etkisiz hale getirecekse, elbette ki yargı bağımsızlığı zedelenecaktır (Sabuncu, Yavuz, Anayasaya Giriş, 8. Basım, İmaj Yayıncılık, Ankara 2002,s.186).

Ayrıca yasama erkinin, yargı kararlarının etkisizleştirilmesi için kullanılmasını, Anayasanın Başlangıç kısmının dördüncü paragrafı ile 7, 8 ve 9 uncu maddelerinde ifade edilen kuvvetler ayrılığı ilkesi ile bağdaştırmak da olanaksızdır.

Gözden kaçırılmaması gereken bir başka husus da, iptali istenen düzenleme ile özellikle bir yabancı şirkete ya da belirli şirketlere ait, izin veya ruhsatı hukuka aykırı bulunarak iptal edilen, tarım arazilerinde kurulu sanayi tesislerinin belli bir süre daha üretim etkinliklerini sürdürmelerine olanak tanınmasıdır. Böyle bir durum da kuşkusuz hukukun üstünlüğü anlayışına ve Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine ve Anayasanın 138 inci maddesine aykırı düşer.

Yasalara, ulusal çıkarlara ve kamu yararına aykırılığı yargı kararlarıyla hükme bağlanmış olan hukuka aykırı bir etkinliğin, ilgili kamu yönetimlerinde hiç geciktirilmeden durdurulması kuşkusuz hukuk devleti ilkesinin, Anayasanın 11 ve 138 inci maddelerinin gereğidir. Söz konusu etkinliklerin sürdürülmesine olanak tanınması ise Anayasanın 2, 11 ve 138 inci maddelerine aykırı düşer.

Öte yandan iptali istenen düzenleme ile belli bir yabancı şirket ya da belirli şirketlerin hukuka aykırı durum ve etkinliklerinin güvence ve koruma altına alınmış olmasının, bu şirketlere ayrıcalık tanımak anlamına geleceği açıktır.

İptali istenen düzenleme ile, amaç dışı kullanılan tarım arazilerine, her metre karesi için 5 YTL karşılığında izin verilmesi de, maddi olanakları uygun olanların bu izinden yararlanabilmesi, uygun olmayanların ise, yararlanamaması sonucunu doğuracak; bu da maddi olanakları elverişli olanlarla olmayanlar arasında eşitsizlik yaratacak; bir başka deyişle maddi olanakları elverişli olanlara ayrıcalık tanıyacaktır.

Böyle bir durumun, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen 'kanun önünde eşitlik' ilkesine aykırı olduğu kuşkusuzdur.

Anayasa'nın 10 uncu maddesinde 'Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.' denilmektedir. Bu kural, birbiri ile aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenlemeler getirmek eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemli eşitlik olmayıp hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz.

Tarım arazilerini tarım dışında kullananlar, yasal yükümlülükleri olan gerekli izni almayan kişi, kurum ve kuruluşlar olduklarından aynı hukuki durumda bulundukları açıktır. Bunlar arasında maddi durumlarına göre ayrıcalık yaratılmasının, hiçbir haklı nedeni olamaz. Bu nedenle yapılan bu düzenleme Anayasa'nın 10 uncu maddesine de aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle 31.1.2007 tarih ve 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 6 ncı Maddesi ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununa eklenen Geçici Madde 3 Anayasanın 2 nci, 7 nci, 8 inci,

**Esas Sayısı : 2007/23**  
**Karar Sayısı : 2011/64**

9 uncu, 10 uncu, 11 inci ve 138 inci maddeleri hükümleri ile Anayasa'nın Başlangıç kısmının dördüncü paragrafına aykırı olup, iptali gerekmektedir.

#### IV. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

31.1.2007 tarih ve 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun;

a) 4 üncü maddesinin, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 17 nci maddesine, ikinci fıkradan sonra gelmek üzere eklediği üçüncü fıkranın birinci cümlesindeki 'gibi' sözcüğünün Anayasanın 2 nci maddesine, beşinci cümlesinin Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı olduğundan,

b) 6 ncı maddesi ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununa eklenen geçici madde 3'ün Anayasanın 2 nci, 5 inci, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu, 11 inci ve 138 inci maddeleri hükümleri ile Anayasa'nın Başlangıç kısmının dördüncü paragrafına aykırı olduğundan,

iptallerine karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."